

مقایسه‌ی نظام آوایی در دو گویش «قهرودی» و «گزی» (در استان اصفهان)

مژگان فرنام*

چکیده

گویش «قهرودی» و گویش «گزی» از گویش‌های فلات مرکزی ایران در استان اصفهان هستند. این مقاله، این دو گویش را از نظر ویژگی‌های آوایی با هم مقایسه می‌کند؛ به این صورت که ابتدا به ارائه و مقایسه‌ی واکه‌های ساده و مرکب، همخوان‌ها و واج‌گونه‌های موجود در دو گویش قهرودی و گزی پرداخته، سپس ساختمان هجا، تکیه و تفاوت‌های آوایی را میان دو گویش بررسی می‌کند. در نتایج به دست آمده تعداد حروف صدادار در هر دو لهجه ۸ حرف بوده و حروف صدادار / ö / و / ü / در دو لهجه وجود داشته و تعداد حروف بی‌صدا در لهجه قهرودی ۲۲ حرف و در لهجه گزی ۲۳ حرف است. حرف / ž / در لهجه قهرودی وجود ندارد. در لهجه‌های یادشده ساختار هجایی به صورت (بی‌صدا - صدادار - بی‌صدا - بی‌صدا) است.

در این مقاله جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه و مصاحبه و مشاهدات عینی بوده است. داده‌های این تحقیق از بومیان منطقه جمع‌آوری شده و شیوه تحقیق توصیفی است.

واژگان کلیدی: آوا، واج، همخوان، واکه، گویش قهرودی، گویش گزی.

---

* دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

Email: mojanfarnam@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۷/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۳/۲۳

۱. مقدمه

بیشتر مردم استان اصفهان و نواحی پیرامون آن، در دوران‌های باستان به گویش‌های مرکز ایران سخن می‌گفتند. گویش‌های فلات مرکزی، به گویش‌های ایرانی شاخه شمال غربی تعلق دارند و به شش دسته عمده تقسیم می‌شوند. گویش قهرودی به دسته‌ی شمال شرقی که بیشتر در محدوده‌ی بین کاشان و نطنز رایج می‌باشد، تعلق دارد و گویش گزی، از دسته‌ی گویش‌های جنوب غربی است که در اصفهان و نواحی مجاور آن رواج دارد (ویکی پدیا، دانشنامه‌ی آزاد: گویش‌های مرکز ایران). «قهرود مرکز دهستان قهرود از بخش قمصر است و در ۴۵ کیلومتری جنوب کاشان، در کنار جاده‌ی کاشان- اصفهان واقع شده است. قهرود از روستاهای آباد منطقه‌ی کوهستانی است که به واسطه‌ی کوه‌های بلند و برف‌گیر آن آب و هوای سرد و معتدل دارد.» (زرگری، ۱۳۹۰: ۱۴-۱۹) و شهر تاریخی گز (جز) به فاصله‌ی ۱۸ کیلومتری شمال اصفهان و کنار اتوبان جدید اصفهان- تهران واقع شده است. از نظر تقسیمات کشوری جزو شهرستان «برخوار و میمه» از استان اصفهان محسوب می‌گردد و از نظر آب و هوایی نیمه‌صحرایی است. (محمدی، ۱۳۷۱: ۲۵).

۲. متن اصلی

۱.۲. واکه‌ها*

در این دو گویش واکه‌های زیر وجود دارند:

۲.۱.۱. واج‌های واکه‌ای

در هر دو گویش هشت واکه با ارزش واجی** وجود دارد که آن‌ها را در جفت‌های کمینه*** نشان می‌دهیم.

* vowel

** phoneme

*** minimal pair

/ i / . ۱

/ i / واکه‌ای است پیشین، بسته، گسترده:

	گزی	قهرودی	
بیست	vis	si	سی
بس، کافی	vas	se	سه

/ e / . ۲

/ e / واکه‌ای است پیشین، نیم‌باز، گسترده:

	گزی	قهرودی	
دل	tel	Kel	کلید
تلخ	tâl	Kal	دیوار

/ a / . ۳

/ a / واکه‌ای است پیشین، باز، گسترده:

	گزی	قهرودی	
سیلی	čak	vad	بَد
سالم، چاق	âčk	vâd	باد

/ u / . ۴

/ u / واکه‌ای است پسین، بسته، گرد:

	گزی	قهرودی	
چوب	ču	kul	کول، پشت، شانه
چاه	če	kâl	تره

/ o / . ۵

/ o / واکه‌ای است پسین، نیم‌باز، گرد:

	گزی	قهرودی	
--	-----	--------	--

اسباب	bone	Gord	بزرگ
بهبانه	bune	Gard	گرد

/ â / ۶

/ â / واکه‌ای است پسین، باز، گرد:

	گزی	قهرودی	
یال	yâl	Tâq	تاق
قوی، زورمند	yal	Tiq	تیغ

/ ü / ۷

/ ü / واکه‌ای است پیشین، بسته، گرد: (تلفظ این واکه، از **i** به **u** است)

	گزی	قهرودی	
مو	mü	düm	چهره
من	mo	döm	دُم

/ ö / ۸

/ ö / واکه‌ای است پیشین، نیم‌باز، گرد: (تلفظ این واکه، از **e** به **o** است)

	گزی	قهرودی	
لب	lö	Pör	پُر
شغال	lu	Pür	پسر

۲.۱.۲. واج‌گونه‌های واکه‌ای

واج‌گونه‌های واکه‌ای زیر، مانند فارسی معمولاً از حذف یک یا چند همخوان (غالباً همخوان‌های **h** و **ʔ**) به وجود می‌آیند و در واقع کشش جبرانی دارند. واج‌گونه [e:] در قهرودی گاهی به جای واکه / i / در فارسی قرار می‌گیرد.

۱. [e:]

[e:] واج گونه‌ی / e / و گونه‌ی کشیده‌ی آن است، برای مثال:

	گزی	قهرودی	
مهربان	me:rebun	de:r	دیر

۲. [o:]

[o:] واج گونه‌ی / o / و گونه‌ی کشیده‌ی آن است، برای مثال:

	گزی	قهرودی	
مهره	mo:re	ko:na	کهنه

۳. [a:]

[a:] واج گونه‌ی / a / و گونه‌ی کشیده‌ی آن است، برای مثال:

	گزی	قهرودی	
فهم	fa:m	ʃa:da	جاده

۴. [â:]

[â:] واج گونه‌ی / â / و گونه‌ی کشیده‌ی آن است، برای مثال:

	گزی	قهرودی	
سعادت	sâ:dat	kâ:dun	کاهدان

۳.۱.۲. واکه‌های مرکب (دوگانه)

حرکت پیوسته اندام‌های گفتار از یک واکه به سوی واکه‌ی دیگر را واکه‌ی مرکب نامند. این مجموعه‌های دوگانه از دیدگاه آوایی واکه‌ی مرکب، ولی از نظر واجی رشته‌هایی مرکب از یک واکه و یک همخوان می‌باشند (ثمره، ۱۳۷۸: ۹۷ و ۱۰۱)

- در گویش قهرودی واکه‌های مرکب زیر وجود دارند:

[ay]:	hayed	هیجده
[aw]:	ʔawr	ابر
[ây]:	hâyre	می‌گیرد
[âw]:	hawed	هفده
[ey]:	beyvâ	گفت
[ow]:	xow	خواب

- در گویش گزی واکه‌های مرکب زیر وجود دارند:

[ay]:	ʔayn	دهان
[ây]:	ʔâyte	آویخته
[ey]:	veytar	بهتر
[oy]:	soyme	می‌رفتم
[ow]:	xow	خواب
[öy]:	qöym	قوم

۴.۱.۲. واکه‌های میانجی

در فارسی و بیشتر گویش‌های ایرانی غالباً در مرز دو واژگ*، بین دو همخوان مجاور، واکه‌ای تولید می‌شود که به آن واکه‌ی میانجی گفته می‌شود (کلباسی، ۱۳۷۶: ۷). واکه‌های میانجی در این گویش‌ها شامل نمونه‌های زیرند:

۱. [e]

	گزی	قهرودی	
خشکسالی	ʔošk[e]sâli	dast[e]pâča	دست‌پاچه

* morpheme

۲. [i]

	گزی	فهرودی	
کارگر	kâr[i]gar	mej[i]ri	مِجری (صندوقچه)

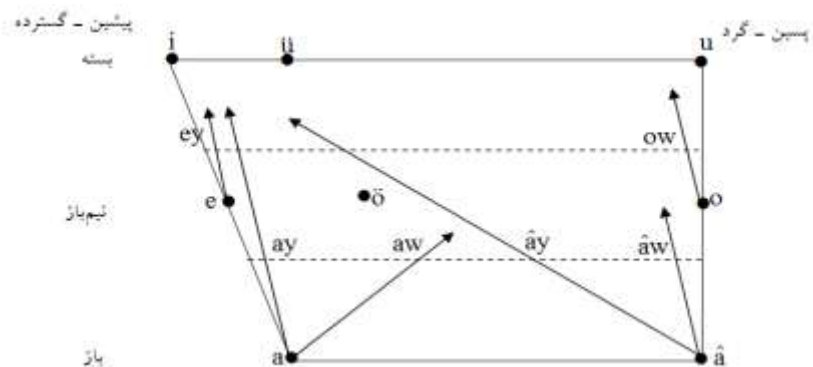
۳. [ü]

	گزی	فهرودی	
سرخچه	sür[ü] Jü	ʔâb[ü]rü	آبرو

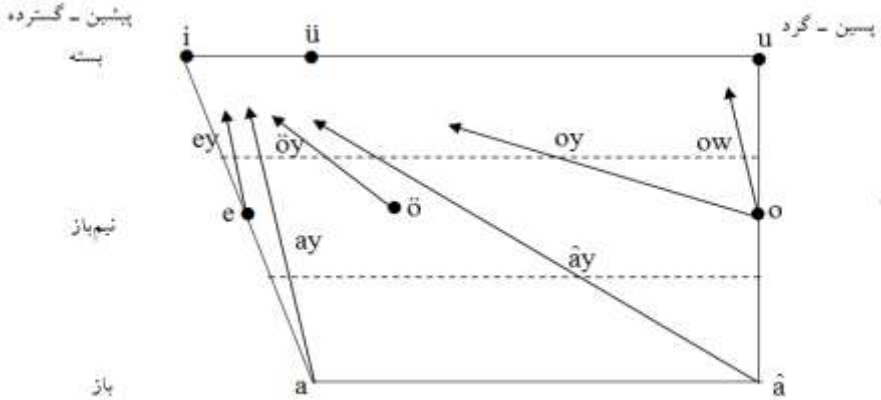
نمودار واکه‌ها

در زیر نمودارهای مربوط به واکه‌های این دو گویش نشان داده شده است:

نمودار واکه‌های گویش فهرودی

نمودار واکه‌های گویش گزی

۲.۲. هم‌خوان‌ها*

در این دو گویش هم‌خوان‌های زیر وجود دارند:

۱.۲.۲. واج‌های هم‌خوان**

گویش قهرودی ۲۲ و گویش گزی ۲۳ واج هم‌خوان دارد. این دو گویش در ۲۲ واج هم‌خوان مشترک هستند. واج‌های هم‌خوان این دو گویش را در زیر، در جفت‌های کمینه نشان می‌دهیم:

/ p / ۱.

/ p / هم‌خوانی است دولبی، انفجاری (انسدادی)، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
کنار	par	peš	جلو
کچل	gar	šeš	شش

* consonants

** consonantal phonemes

۲. / b /

/ b / هم‌خوانی است دولبی، انفجاری (انسدادی)، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
بیل	bale	bâl	بزرگ
تره (سبزی)	gale	kâl	گلّه

۳. / t /

/ t / هم‌خوانی است دندان‌ی، انفجاری (انسدادی)، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
تله، دام	tove	tela	تابه
خیلی	love	xela	لابه

۴. / d /

/ d / هم‌خوانی است دندان‌ی، انفجاری (انسدادی)، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
دور (مقابل نزدیک)	dü	dür	دود
پسر	zü	pür	زود

۵. / k /

/ k / هم‌خوانی است نرم‌کامی، انفجاری (انسدادی)، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
دیوار	kuve	kal	سگ

تلخ	tal	ruve	روده
-----	-----	------	------

/ g / ۶

/ g / هم‌خوانی است نرم‌کامی، انفجاری (انسدادی)، واک‌دار:

	قهرودی	گزی	
گاو	gâ	gâ	گاو
جا، یا	yâ	dâ	داغ

/ q / ۷

/ q / هم‌خوانی است ملازی، انفجاری (انسدادی)، واک‌دار:

	قهرودی	گزی	
نو	nuq	dâq	باز
نان	nun	dâr	داس

/ ? / ۸

/ ? / هم‌خوانی است چاکنایی، انفجاری (انسدادی)، بی‌واک:

	قهرودی	گزی	
آرد	?ârd	?ârt	آرد
کارد	kârd	kart	کارد

/ f / ۹

/ f / هم‌خوانی است لب و دندان، سایشی، بی‌واک:

	قهرودی	گزی	
زیاد	fal	faqat	فقط

مقایسه‌ی نظام آوایی در دو گویش «قهرودی» و «گزی» (در استان اصفهان) ۱۳۳

سقط	saqat	gal	روی
-----	-------	-----	-----

/ v / .۱۰

/ v / همخوانی است لب وندانی، سایشی، واکدار:

	گزی	قهرودی	
برّه	vâz	vera	باز
مرد	râz	mera	زنبور

/ s / .۱۱

/ s / همخوانی است لثوی، سایشی، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
سرخ	seng	sür	سنگ
شور(ستاک شستن)	ǰeng	üšr	جنگ

/ z / .۱۲

/ z / همخوانی است لثوی، سایشی، واکدار:

	گزی	قهرودی	
قره‌قروت	zenǰil	zöč	زنجیر
مُچ	ǰenǰil	möč	انجیر

/ š / .۱۳

/ š / همخوانی است لثوی‌کامی، سایشی، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
شیر (حیوان)	ša:m	še:r	شمع

سهم	sa:m	se:r	سیر (مقابل گرسنه)
-----	------	------	-------------------

/ ž / .۱۴

/ ž / هم‌خوانی است لثوی کامی، سایشی، واک‌دار:

	گزی	قهرودی
زیر	žer	هم‌خوان / ž / در گویش قهرودی وجود ندارد.
دیر	der	

/ x / .۱۵

/ x / هم‌خوانی است ملازی، سایشی، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
خواب	xow	xow	خواب
سیب	sow	mow	درخت مو

/ h / .۱۶

/ h / هم‌خوانی است چاکنایی، سایشی، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
هر	har	höl	سوراخ
بر، کنار	var	ǰöl	پارچه یا زیراندازکهنه

/ ċ / .۱۷

/ ċ / هم‌خوانی است لثوی کامی، انسدادی سایشی، بی‌واک:

	گزی	قهرودی	
چرخ ریسندگی	ċâr	ċang	چنگ

مقایسه‌ی نظام آوایی در دو گویش «قهرودی» و «گزی» (در استان اصفهان) ۱۲۵

داس	dâr	jang	جنگ
-----	-----	------	-----

۱۸. /j/

/j/ هم‌خوانی است لثوی کامی، انسدادی سایشی، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
جواب	juvâb	jöf	جفت
ثواب	suvâb	töf	تُف

۱۹. /r/

/r/ هم‌خوانی است لثوی، غلتان (لرزشی)، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
راه	re	rug	تو، داخل
چاه	čE	jug	جوی

۲۰. /l/

/l/ هم‌خوانی است لثوی، کناری ناسوده، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
لگد	leke	laš	نعش
بَرَه	vere	ʔâš	آش

۲۱. /m/

/m/ هم‌خوانی است دولبی، خیشومی، واک‌دار:

	گزی	قهرودی	
--	-----	--------	--

میخ	me:x	max	گم
بیخ و بن، ریشه	be:x	kax	کاه

/ n / .۲۲

/ n / هم‌خوانی است لثوی، خیشومی، واک‌دار:

	قهرودی	گزی	
تشک	nail	nuvâr	نوار
قالی	qâli	suvâr	سوار

/ y / .۲۳

/ y / هم‌خوانی است کامی، روان، واک‌دار:

	قهرودی	گزی	
یاد	yâd	yâ	جا
باد	vâd	mâ	ماه

۲.۲.۲. هم‌خوان‌های میانجی

در فارسی و سایر گویش‌های ایرانی بین دو واکه، در مرز دو واژگ، معمولاً هم‌خوانی قرار می‌گیرد که به آن هم‌خوان میانجی گفته می‌شود (کلباسی، ۱۳۷۶: ۱۲). هم‌خوان‌های میانجی در این دو گویش شامل نمونه‌های زیرند:

۱. [ʔ]

هم‌خوان میانجی [ʔ] در هر دو گویش، پس از تمامی واکه‌ها به‌جز / i / دیده شده

است؛ مانند:

	قهرودی	گزی	
همسایه‌ای	hamsâda-ʔ-i	da-ʔ-ami	دهمین

مقایسه‌ی نظام آوایی در دو گویش «قهرودی» و «گزی» (در استان اصفهان) ۱۲۷

صحرایا	sa:râ-ʔ -â	yâ-ʔ -i	جایی
سگ‌ها	kuʔe-ʔ -â	mera-ʔ -i	مردی

۲. [v]

هم‌خوان میانجی [v] در هر دو گویش، معمولاً پس از واکه‌های گرد، برای راحتی در تلفظ، به جای هم‌خوان میانجی [ʔ] به کار می‌رود، مانند:

	گزی	قهرودی	
جاها	yâ-v-â	nö-v-am	این هم
سفیده	ʔösbö-v-e	deru-v-a	دروغ است

۳. [y]

هم‌خوان میانجی [y] در هر دو گویش، معمولاً پس از واکه‌های بسته به‌ویژه /i/ ظاهر می‌شود؛ مانند:

	گزی	قهرودی	
چقدر است	undi-y-uč	se-y-ömin	سومین

۴. [g]

هم‌خوان میانجی [g] خاص گویش قهرودی بوده و در گویش گزی وجود ندارد. این هم‌خوان که در گویش قهرودی بسیار متداول است، معمولاً پس از واکه‌های بسته دیده

می‌شود؛ مانند: dâdu-g-un (برادرها)، če vazʔi-g-a! (چه وضعی است!).

۵. [m]

هم‌خوان میانجی [m] نیز خاص گویش قهرودی بوده و در گویش گزی وجود ندارد، این هم‌خوان که معمولاً پس از واکه‌های گرد دیده می‌شود، کاربرد نسبتاً محدودی دارد؛ مانند: nö-m-a (این است)، štä-m-am (شوهرم).

جدول واج‌های هم‌خوان

هم‌خوان‌های این جدول به جز /ž/ در هر دو گویش قهرودی و گزی به‌کار می‌روند. همان‌طور که در (واج‌های هم‌خوان) گفته شد، هم‌خوان /ž/ در گویش قهرودی وجود ندارد. این هم‌خوان‌ها در این دو گویش ویژگی واجی دارند:

محل تولید نحوه‌ی تولید	دوبلی	لب‌ودندانی	دندانی	لثوی	لثوی‌کامی	کامی	نرم کامی	ملازی	چاکنایی
انفجاری (انسدادی)	p	b	t d				k g	q	ʔ
سایشی		f v		s Z	š [ž]			x	h
انسدادی‌سایشی					č ĵ				
غلطان (لرزشی)				R					
کناری ناسوده				l					
خیشومی	m			N					
نیم‌واکه (روان)						y			

۳.۲. ساختمان هجا

«هجا در فارسی معیار یک رشته‌ی آوایی پیوسته با ساختمان $cv(c)(c)^*$ است که مرکز یا هسته‌ی آن را واکه تشکیل می‌دهد و حاشیه یا دامنه‌ی آن را هم‌خوان.» (کلباسی، ۱۳۷۶:)

۱۴). ساختمان هجا در این دو گویش همانند فارسی معیار، به صورت $cv(c)(c)$ است.

الگوی هجایی	گزی		قهرودی	
cv	yâ	جا	ye	جو
cvc	dot	دختر	pür	پسر
cvcc	valg	برگ	gord	بزرگ

۴.۲. تکیه

«تکیه از نظر آوایی برجستگی یک هجا نسبت به هجاهای دیگر در کلمه است. یکی از مختصات آوایی، شدت، زیر و بمی یا کشش می‌تواند عامل ایجاد تکیه گردد.» (همان: ۱۴) تکیه در این دو گویش مانند فارسی، از نوع زیر و بمی است و نیز مانند فارسی نقش واجی دارد؛ به این معنی که تمایزدهنده‌ی معنی است؛ مانند:

	گزی	قهرودی	
نگهبان	bep'pâ	pe'sa	هسته
مواظب باش	'beppâ	'peša	جلو، پیش است

جای تکیه در این دو گویش به صورت‌های زیر است:

۱. تکیه در اسم، صفت، قید، ضمیر، عدد و مصدر بر هجای پایانی است.

	گزی	قهرودی	
--	-----	--------	--

* نشانه‌ی consonant (هم‌خوان) و ۷ نشانه‌ی vowel (واکه) است.

۱. اسم	همسایه	hamsâ'da	vâ'run	باران
۲. صفت	سبک	sö'pök	maq'bül	مقبول، قشنگ
۳. قید	امروز	ʔi'ru	zu'qun	حالا
۴. ضمیر	شما	šö'ma	šu'mâ	شما
۵. عدد	پنجاه	ban'jâ	bân'jâ	پنجاه
۶. مصدر	داشتن	dar'dan	ʔartâ'mun	آوردن

۲. در حروف ربط تکیه معمولاً بر هجای آغازی است.

	قهرودی	گزی	
اگر	'ʔegar	'čun	چون

۳. تکیه‌ی اسم وقتی در حالت ندا باشد بر هجای آغازی قرار می‌گیرد.

	قهرودی	گزی	
روزگار	'ruzegâr	'sâqiyâ	ساقیا

۴. تکیه در فعل‌هایی که پیشوندهای تصریفی یا اشتقاقی دارند، بر روی این پیشوندها قرار می‌گیرد (پیشوندهای تصریفی یا اشتقاقی این دو گویش بعداً توضیح داده خواهد شد).

	قهرودی	گزی
بروم	'ba-š-un	'be-š-ân
انداختم	'dar-am-xos	'da-m-xos

وقتی وند نفی با وند اشتقاقی همراه باشد تکیه بر وند نفی قرار می‌گیرد.

	قهرودی	گزی
نینداختم	dar-am-'na-xos	da-m-'na-xos

۵. تکیه در فعل‌های مرکب بر آخرین هجای جزء غیرفعلی است.

	قهرودی	گزی
--	--------	-----

du-ru vâ?ende	de-ru ?avâ?jande	دروغ می‌گویند
---------------	------------------	---------------

۵.۲. تفاوت‌های آوایی بین دو گویش قهرودی و گزی

علاوه‌بر تفاوت‌هایی که این دو گویش در واج‌های واکه‌ای و هم‌خوان با یک‌دیگر دارند (و قبلاً توضیح داده شد)، در واژه‌های مشترک این دو گویش نیز تفاوت‌هایی وجود دارد. این واژه‌ها را به دو گروه هم‌خوان و واکه‌ای تقسیم می‌کنیم.

۱.۵.۲. تفاوت‌های هم‌خوانی

تفاوت‌های هم‌خوانی که بین این دو گویش وجود دارند شامل دسته‌های زیر است:

۱. در مقابل [h] در گویش قهرودی تمایل به حذف [h] و کاربرد [ʔ] به جای آن،

در گویش گزی وجود دارد.

گزی	قهرودی	
ʔâ?en	ʔâhan	آهن
ʔâ?ü	ʔâhü	آهو
ʔošk	husk	خشک

۲. گاهی نیز در برابر [x] قهرودی، در گزی [ʔ] قرار می‌گیرد.

گزی	قهرودی	
ʔâle	xâle	خاله
ʔormâ	xormâ	خرما

۳. از آنجایی که هم‌خوان [ž] در گویش قهرودی وجود ندارد، بیشتر در برابر [ž̌]

گزی، [ǰ]، [y] یا [z] را در گویش قهرودی به‌کار می‌برند.

گزی	قهرودی	
žan	yen	زن

žer	ĵer	زیر
ruže	rüza	روزه

۴. در مقابل [d] قهرودی، در گزی گاهی [t] قرار می‌گیرد.

گزی	قهرودی	
tel	del	دل
rtâs	sard	نردبان

۵. در مقابل [t] قهرودی، در گزی به‌ندرت [d] قرار می‌گیرد.

گزی	قهرودی	
sâd	sât	تاس (ظرف مسی برای حمام)
štâd	štât	تشت مسی بزرگ

۶. در مقابل [v] قهرودی، در گزی گاهی [b] قرار می‌گیرد.

گزی	قهرودی	
bad	vad	بد
dib	div	دیو

۷. در مقابل [b]، [d]، [z] یا [g] قهرودی، در گزی گاهی [v] قرار می‌گیرد.

گزی	قهرودی	
ruve	rüda	روده
vâ?um	bâdöm	بادام
vâžâr	bazar	بازار
ruvâr	ruzâr	روز
kuvâ	kigâ	کجا

مقایسه‌ی نظام آوایی در دو گویش «قهرودی» و «گزی» (در استان اصفهان) ۱۳۳

۸. با مقایسه‌ی هم‌خوان‌های میانی واژه‌های دو گویش قهرودی و گزی، تمایل به حذف هم‌خوان‌های میانی در گویش گزی دیده می‌شود. این حذف با جانشین شدن [ʔ] یا با تغییرات واکه‌ای همراه خواهد بود.

گزی	قهرودی	
xuvâr	xa[r]vâr	خروار
küʔü	kü[d]ü	کدو
kaʔa	kâ[d]a	بازی
vâʔum	bâ[d]öm	بادام
bâʔü	bâ[z]ü	بازو

- هم‌چنین هم‌گونی هم‌خوان‌ها در گویش گزی بیشتر دیده می‌شود.

گزی	قهرودی	
ʔussâ	ʔustâ	استاد
qosse	Qosta	غصه
fesse	Festa	پسته

۹. با مقایسه‌ی هم‌خوان‌های پایانی دو گویش قهرودی و گزی، تمایل به حذف هم‌خوان‌های پایانی در گویش گزی دیده می‌شود.

گزی	قهرودی	
zumâ	zumâ[d]	داماد
nuvâ	neva[d]	نود
vâ	vâ[d]	باد

۲.۵.۲. تفاوت‌های واکه‌ای

تفاوت‌های واکه‌ای که بین این دو گویش وجود دارد، شامل دسته‌های زیر است:

۱. در انتهای واژه‌ها در گویش قهرودی گرایش به کاربرد واکه‌ی [a] و در گویش گزی کاربرد واکه‌ی [e] بیشتر دیده می‌شود.

گزی	قهرودی	
fess[e]	fest[a]	پسته
kiy[e]	kiy[a]	خانه
tâž[e]	tâž[a]	تازه
vačč[e]	vačč[a]	بچه
ver[e]	ver[a]	بره
vešš[e]	vešš[a]	گرسنه
ʔâyn[e]	ʔovin[a]	آینه

کاربرد واکه‌های بسته‌تر در گویش گزی بیشتر به چشم می‌خورد.

- در مقابل [a] قهرودی، در گزی گاهی [e]، [i]، [ö] یا [u] قرار می‌گیرد:

: [e]

گزی	قهرودی	
č[e]ng	č[a]ng	چنگ
t[e]lâfi	t[a]lâfi	تلافی
t[e]ng	t[a]ng	تنگ

: [i]

š[i]mšir	š[a]mšir	شمشیر
ʔât[i]š	ʔat[a]š	آتش
d[i]ryâ	d[a]ryâ	دریا

: [ö]

č[ö]š	č[a]š	چشم
-------	-------	-----

: [u]

x[u]vâr	x[a]rvâr	خروار
n[u]mâ	n[a]mâz	نماز

- در مقابل [e] قهرودی، درگزی گاهی [i]، [ö] یا [u] قرار می‌گیرد:

: [i]

گزی	قهرودی	
p[i]nir	p[e]nir	پنیر
z[i]min	z[e]min	زمین

: [ö]

š[ö]š	š[e]š	شش
n[ö]ve	n[e]va	نوه

: [u]

ǰ[u]vâb	ǰ[e]vâb	جواب
---------	---------	------

- در مقابل [o] قهرودی، در گزی گاهی [u] قرار می‌گیرد:

گزی	قهرودی	
x[u]dâ	x[o]dâ	خدا
z[u]qâl	z[o]qâl	زغال
g[u]nâ:	g[o]nâ:	گناه

- در مقابل [ö] قهرودی، درگزی گاهی [u] قرار می‌گیرد:

قهرودی	گزی	
d[ö]nyâ	d[u]nyâ	دنیا

- در مقابل [i] قهرودی، در گزی گاهی [ü] قرار می‌گیرد:

قهرودی	گزی	
zân[i]	zân[ü]	زانو
p[i]š[i]n[i]	p[ü]š[ü]n[ü]	پیشانی

- در مقابل [aw] قهرودی، در گزی معمولاً [ö] قرار می‌گیرد:

قهرودی	گزی	
k[aw]š	k[ö]š	کفش
l[aw]	l[ö]	لب
d[aw]lat	d[ö]lat	دولت
n[aw]bat	n[ö]bat	نوبت

۴. نتیجه‌گیری

۱. در این دو گویش، علاوه بر ۶ واکه‌ی /a, u/, /e/, /â/, /i/, /o/ که همانند فارسی است، دو واکه‌ی /ü/ و /ö/، مشاهده می‌شود.
۲. در گویش قهرودی، واکهٔ آغازین در واکه‌های مرکب، بیشتر واکه‌های باز هستند و در گویش گزی واکه‌های نیم‌باز.

۳. در گویش قهرودی ۲۲ و در گویش گزی ۲۳ واج هم‌خوان وجود دارد. تنها تفاوت آن‌ها مربوط به هم‌خوان /ž/ است؛ این هم‌خوان در گویش قهرودی وجود ندارد.

۴. ساختمان هجا در این دو گویش یکسان و به صورت (c)(c)(cv) و تکیه در هر دو گویش از نوع زیر و بمی است و نقش واجی دارد؛ به این معنی که تمایزدهنده معنی است.

۵. همگونی هم‌خوان‌ها در گویش گزی بیشتر از گویش قهرودی به چشم می‌خورد.

۶. با مقایسه‌ی واژه‌های واژه‌های دو گویش در تمام جایگاه‌های آغازین، میانی یا پایانی، تمایل به کاربرد واژه‌های بسته‌تر در گویش گزی بیشتر به چشم می‌خورد؛ برای مثال در انتهای واژه‌ها در گویش قهرودی گرایش به کاربرد واژه‌ی [a] و در گویش گزی کاربرد واژه‌ی [e] بیشتر دیده می‌شود.

۷. با مقایسه‌ی واژه‌های مشترک در دو گویش قهرودی و گزی، به طور کلی تمایل بیشتری به حذف هم‌خوان در گویش گزی نسبت به گویش قهرودی دیده می‌شود؛ حذف هم‌خوان در هر سه جایگاه آغازین (فقط در مورد دو هم‌خوان [h] و [x] حذف دیده شده)، میانی و پایانی در واژه به چشم می‌خورد.

۸. در گویش قهرودی تمایل به کاربرد هم‌خوان [d] بیشتر از جفت بی‌واک آن [t] است؛ در حالی که در گویش گزی، عکس این حالت مشاهده می‌شود و کاربرد هم‌خوان [t] بیشتر از جفت واک‌دار آن دیده می‌شود؛ در چنین حالتی، به ندرت می‌توان در مقابل [t] قهرودی، در گزی [d] مشاهده کرد.

کتاب نامه :

۱. ثمره، یدالله (۱۳۷۸)، آواشناسی زبان فارسی: آواها و ساخت آوایی هجا، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۲. زرگری، رحمت‌الله (۱۳۹۰)، قهرود در بستر تاریخ، آبادان: پرسش.
۳. فاضل، احمد (۱۳۷۴)، بررسی ویژگی‌های زبانی و دستوری گویش گزی همراه با شواهدی از دیوان درویش عباس جزئی، پایان‌نامه‌ی کارشناسی‌ارشد، دانشگاه اصفهان.
۴. فرنام، مژگان (۱۳۹۱)، مقایسه‌ی دو گویش قهرودی و گزی در استان اصفهان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۵. کلباسی، ایران (۱۳۷۶)، گویش کلاردشت (رودبارک)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۶. محمدی، حسینعلی و محمدرضا قوتمند و احمد خاکسار (۱۳۷۱)، غزلیات درویش عباس گزی، اصفهان: فیروز نشر سپاهان.

1. Eilers, W. (1979), "Die Mundart von Gāz". Bd 2, Wiesbaden: Steiner.
2. Lecoq, P. (2002), "Recherches sur les dialectes kermaniens (Iran Central)". Louvain: paris (Acta Iranica 39)
3. <http://fa.wikipedia.org/>